

891.995

2-40

2011-05

№ 7

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԻՒՆԱՆԻ ԱՂԲԻՐ-ՏԱՐԱՐ

107 №

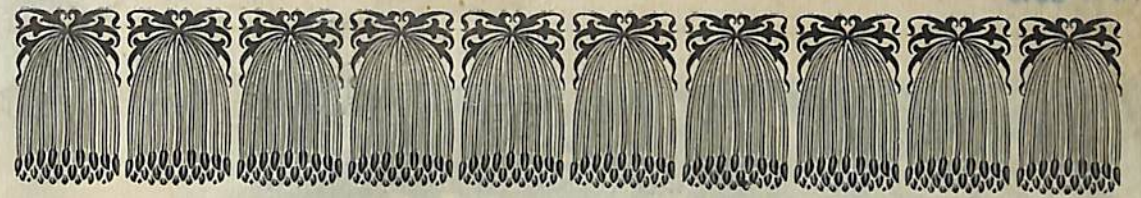

ՀԱՐՈՒՆԻ

ԿԱՄԻՆՈՅԻ ՈՅԺԸ

ՆԱԽԴՐԱԾ ԲՈՆԱԴԱՐՍ

№ 107

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐ-ՏԱՐԱԶԻ

№ 107

891.995
9-40

ԶԱՐՈՒՀԻ

ԿԱՄՔԻ ՈՅԺԸ

1. Թէ իմ կամքը լինէր: 2. Ես ստախոս չեմ: 3. Ճշմարտութիւնը յաղթող է:
4. Գերմաներէնի ուսուցչի ծննդեան տարեդարձը: 5. Կամքի ոյժը:

ՆԱԳՈՒԼԻՈՆ

ԲՈՆԱՊԱՐՏ

Թ Ի Յ Լ Ի Ս

Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ», Գրաֆսկայա Ձ. Տեղեփոն № 566.

1912

Կ Ա Մ Ք Ի Ո Յ Ժ Ը

ՆԱՊՈԼԵՈՆ ԲՈՆԱՊԱՐՏ

Ա.

ԹԵ ԻՄ ԿԱՄՔԸ ԼԻՆԵՐ

Այսօր լրացաւ իմ եօթը տարին: Եօթը տարեկանն էլ մանուկ չէ: Նա ոտը դնում է պատանեկական հասակի մէջ... Ինքն իրան այսպէս խօսելով, մի նիհար, կարճահասակ, մեծ գլխանի մանուկ մտաւ այգու հանդիպի քարանձաւը: Աստուծ Վկայ, որ սպարտացիները տղամարդիկ էին: Նրանի ես էլ սպարտացի լինէի: Նրանք իմ հասակակիցներին չէին թողնում, որ կին-արմատները կրթեն, այլ իրանք, այդ ազգի բաշ տղամարդիկն էին կրթում և վարժեցնում: Իսկ մեր տանը հայրս, մայրս, սարկաւազ քեռիս, հօրեղբայրս, Յովսէփը, Էլիզ քոյրս, որ մի տարով էլ ինձանից փոքր է, էն կաթնակեր Պօլիտը, նա էլ մինչև անգամ խառնւում էր իմ դաստիարակչական դործի մէջ, նրան էլ մինչև անգամ ձայն է տրւում իմ մասին կարծիք յայտնել և վճիռներ տալ: Ա՛խ, եթէ ինձ իմ կամքին թողնէին: — Ի՞նչ կանէիր, եթէ քեզ քո կամքին թողնէին, գլուխը մեկնելով քարանձաւի մէջ, հարցրեց սիրուն Էլիզը:

— Նախ և առաջ կը պատուիրէի քեզ, որ միւս անգամ դռների ճեղքերից ականջ չըդնես:

— Այստեղ դռներ չըկան, պատասխանեց Էլիզը:

— Ուրեմն աւելի վատ:

Սրանց վիճաբանութիւնը ընդհատուեց կանացի մի ձայնով: Շուտով երևաց և հէնց ինքը այդ խօսող կինը: Սա բարձրահասակ կին

37033-02

էր, ձեռքին մի զամբիւղ լիքը տանձ ու խնձորով:

Նիհար մանուկը, որ իր քարանձաւի միջից դուրս էր եկել և կանգնած էր քրոջ մօտ, ձեռքը մեկնեց դէպի զամբիւղը:

— Ի՞նչ ես անում, սարկաւազի այգուցն է:

Կարծես, երեխայի ձեռքը մի մեղրածանձ խայթեց: Նա իսկոյն ձեռքը հանեց զամբիւղից:

— Ահա, հէնց այդպէս, վախեցար հմ. բաւական է սարկաւազի անունը, որ ամենքդ էլ կարգ ու կանոն ճանաչէք:

— Ես սկի չեմ վախում, ինչո՞ւ պիտի վախենամ, պատասխանեց նիհար մանուկը:

— Ապա, եթէ չես վախենում, ձեռքդ մեկնիր և մի խնձոր վեր առ:

— Չեմ կամենում:

— Աւելի լաւ չէ՞ր լինի, եթէ ասես վախենում եմ:

— Հաւատացիր, որ չեմ վախենում, այլ այնպէս, չեմ կամենում:

— Գուցէ դու այնպէս ես կարծում թէ ես էլ եմ վախենում, ասաց էլիզը, ուղիղ բարձրահասակ կնոջը նայելով:

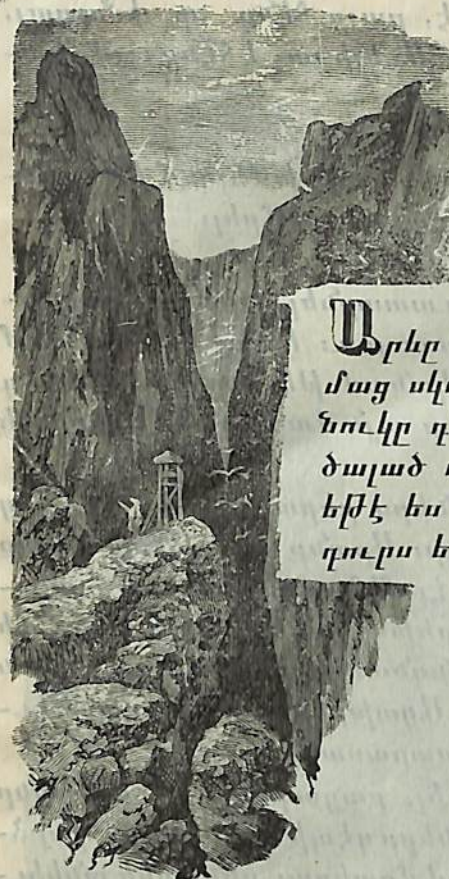
— Այ, տուն կրհասնենք, կրտսնես վեր կառնեմ, կուտեմ, թէ չէ. ես էլիզը չեմ լինի, եթէ չուտեմ և քեզ ցոյց տամ, որ վախկոտ չեմ: Փառք Աստծու մայրիկն էլ տանը չէ:

Այաջիօ (Կորսիկա)

Այս տանն է ծնւել ու մնւել Նա-

պօլէօն Բօնապարտը:

Բ.

Ե Ս Ս Տ Ա Ն Օ Ս Չ Ե Ս

Արեւ վաղուց մայր էր մտել: Օրը կամաց-կամաց սկսում էր մթնել: Նիհար մեծ գլխանի մանուկը դեռ իր քարանձաւի մէջ ձեռքերը կրծքին ծալած անց ու դարձ էր անում և մտորում: Ախ եթէ ես իմ կամքին լինէի... Վերջը սթափւելով դուրս եկաւ իր այդ առանձնարանից և ուղևորեց դէպի տուն:

Նա սաստիկ ծարաւել էր: Տուն հասնելով ուղղակի մտաւ սեղանատունը, որ այնտեղից մի բաժակ առնէ և ջուր խմէ: Հէնց էդ միջոցին սեղանատանը պահարանի դուռը մէկը փակեց ու ոտքերի ծայրերով դուրս պրծաւ սենեակից: Այստեղ դեռ ճրագ չըկար, սակայն նիհար

մանուկը մթի մէջ նկատեց, որ փախչողը սպիտակ հագուստով իրանց երեխաներից մէկն էր, բայց թէ ո՞րը՝ նա լաւ չընկատեց և սկի չընեաաքրբրեց էլ: Բայց պահարանին մօտենալով, տղան տեսաւ սարկաւազ քեռու այգուց բերած զամբիւղը կիսատ: Այդ նրան սաստիկ զարմացրեց և այնպէս շշկւեց, որ մոռացաւ թէ ինչու համար էր ինքն եկել այստեղ: Այս ո՞վ համարձակեց... ո՞վ կըյանդգնէր... ինքն իրան հարց էր տալիս մանուկը:

— Ի՞նչ ես անում դու այստեղ, դու չըգիտես, որ ձեզ, երեխաներիդ արգելւած է ինքնապուխ սեղանատուն մտնել և ուղածներդ առնել, ուտել: Այս խօսողը հէնց ինքը սարկաւազ քեռին էր, արծաւաման հայեացքով մի հաստափոր ծերունի:

— Ոչինչ չեմ վեր առել:

Եւ շշկւելուց, խեղճ երեխան, կարծելով թէ իրան պիտի մեղադրեն գողութեան մէջ, մինչև ականջները կարմրեց: Նրա այդպէս վրդովիլը տեսնելով ծերունին ասաց.

— Սուտ մի խօսի:

— Ես երբէք սուտ չեմ խօսում, քեռիս, պատասխանեց մանուկը: Երեխայի այդ համարձակ պատասխանը նա յանդգնութիւն համարեց ու ասաց.

— Դեռ չըզգիտեմ թէ բանը ինչու՞ն է, բայց հէնց որ իմացայ, այն ժամանակ վայն եկել է, քեզ տարել: Աւելի լաւ է հէնց այժմեանից խոստովանիր եղելութիւնը:

— Եկայ այստեղ ջուր խմելու:

— Չե՞ս էլ ամաչում, սուտ ես խօսում. ջուր խմելում ի՞նչ յանցանք կայ: Եթէ այդպէս է, ի՞նչու ես այդպէս կարմրել:

— Հաւատացիր քեռիս, որ . . .

— Եւ դու կամենում ես ինձ էլ հաւատացնել, գլուխը շարժելով, ծերունին ընդհատեց նրա խօսքը: Շատ լաւ: Բայց էլի կրկնում եմ, ձեռիցս չըպիտի պրծնես, երբ տեղեկանամ թէ ինչ է գործածդ յանցանքը: Բայց իմացած լինիս տղաս, որ այն ժամանակ էլ ներումն չի լինելու:

Հէնց էս միջոցին աղախինը ճրագը ներս բերաւ և նրա ետևից մտան Կարլ Բօնապարտը և իր աներձագը: Սրանք մի ինչոր տաք վիճաբանութեան մէջ էին: Սարկաւագն էլ միջամտեց նրանց քաղաքական վիճաբանութեանը և մոռացաւ երեխային, որ սենեակի մի անկիւնում լուռ ու մունջ մնացել էլ կանգնած: Զայրոյթից մանկան սիրտը սկսել էր աւելի արագ բարձրիլ: Աղախինը, որի անունը Մէլրի էր, եկաւ ընթրիքի համար սեղան պատրաստելու:

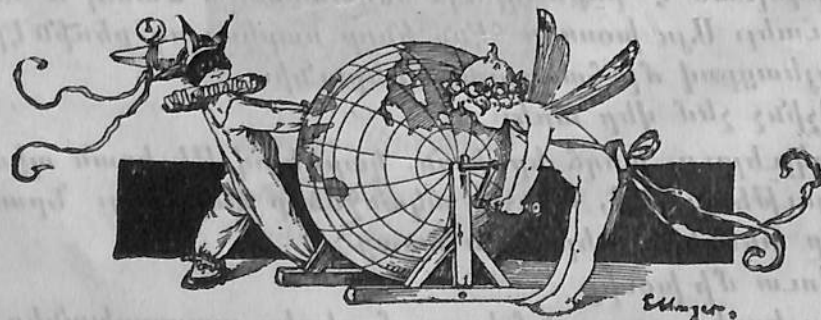
— Տէր ողորմեա, էս ո՞վ է վեր առել, բացականչեց աղախինը պահարանին մօտենալով: Բոլորեքեան աչքները դէպի պահարանը դարձրին, իսկ սարկաւագը տեղից վեր կենալով մօտեցաւ սենեակի անկիւնում արձանացած մանկանը ու ասաց.

— Ահա թէ որտեղ է գաղտնիքը, ուրեմն...

— Կրկնում եմ, որ ես ձեռք չեմ տւել այդ պամբիւղին, քեռու երեսին համարձակ նայելով, պատասխանեց մանուկը:

— Կանչեցէք երեխաներին:

Մէլրին մի երկու րօպէ չանցած բոլոր երեխաներին երկու աղջիկ ու երեք էլ տղայ ներս բերաւ սեղանատունը:

9.

Հ Ա Ր Ց ՈՒ Փ ՈՐ Ձ

— Ո՞վ է սարկաւագի գամբիւղից խնձոր հանել, հարցրեց երեխաների հայրը, Կարլ Բօնապարտը:

— Ես չեմ հանել, ես էլ չեմ հանել, ես էլ... Էլիգի ձայնը համարեա թէ չըլսւեց:

— Իսկ դու, պարոն:

— Չէ՞ր ես արդէն ասացի, որ բոլորովին ձեռք չեմ տւել:

— Սուտ մի խօսիլ, մէջ մտաւ Մէլրին, որ արդէն սրանց մօտ երկար տարի ծառայելով, ձեռք էր բերել ընտանիքի անդամի արտօնութիւն:

— Եթէ դու կին չըլինէիր... պատասխանեց մեղադրող մանուկը,

բռնեցքը ցոյց տալով:

— Է՞դ ինչ ես անում, բղաւեց հայրը:

— Ի հարկէ, որ դու ես վեր առել, պնդեց աղախինը: Բացի քեզնից ո՞վ է այստեղ մտել: Ամբողջ ժամանակ ես նախասենեակումն եմ եղել: Մէկ էլ, շարունակեց աղախինը, նորին Արժանապատուութիւնն է, մտել:

— Տարաբախտաբար ես չեմ վեր առել, պատասխանեց պատկառելի ծերունին: Երանի չէ՞ր լինիլ որ ես լինէի վեր առած և կարող լինէի այդ յամառ տղին պատժից ազատել:

— Բայց մի՞թէ պատուհանով անկարելի է մտնել, քաշւելով հարցրեց մանուկը և չըպատմեց իր տեսածը, որպէսզի իրան լրտես չըհամարեն:

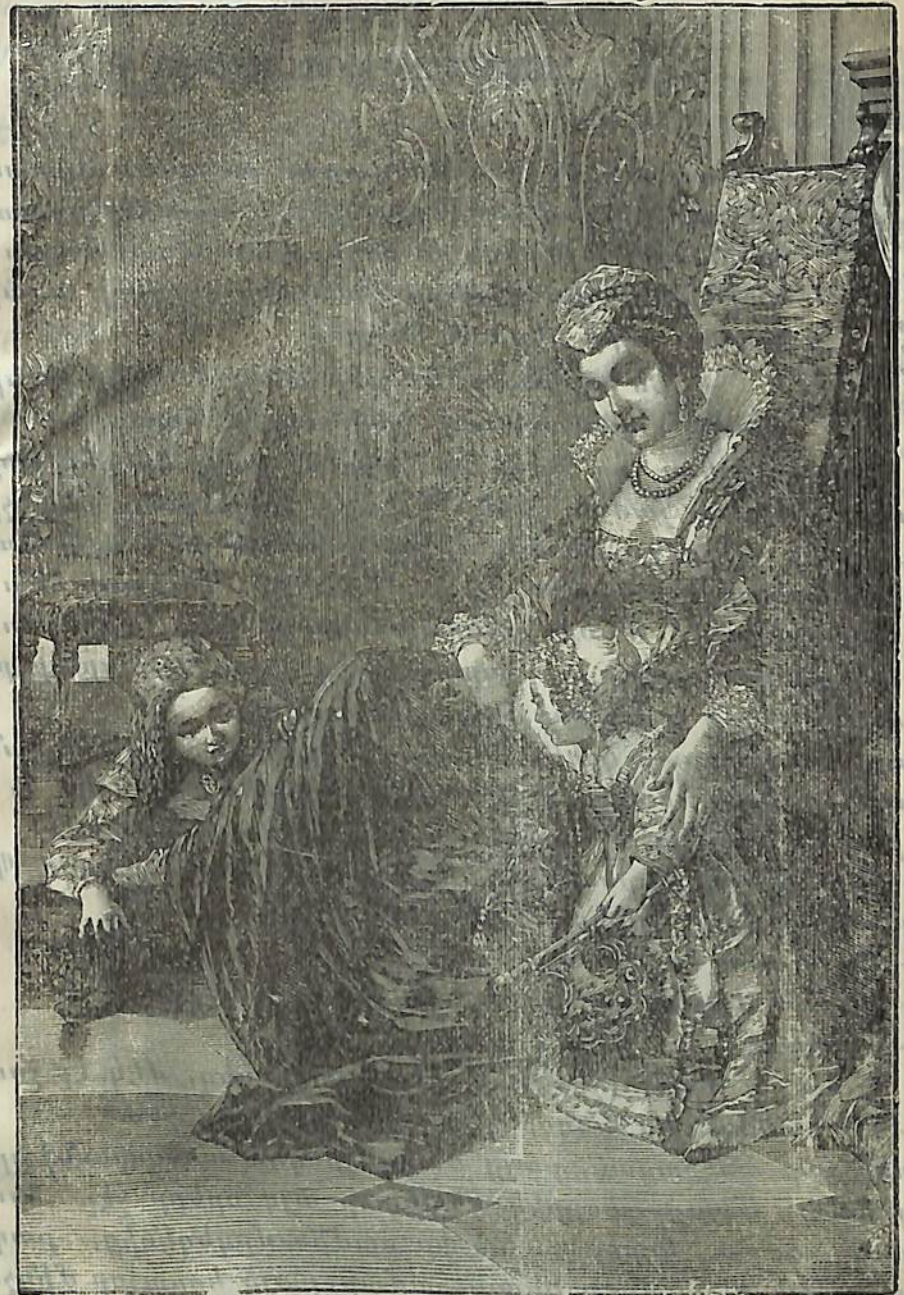
— Սուս կաց, բացի քեզնից ոչոք չէ մտել այստեղ, պատասխանեց աղախինը:

— Աւելի լաւ չէ, զաւակս, որ խոստովանես մեղքդ:

— Ազնիւ խօսք, հայրիկ, որ ես ոչինչ չեմ վեր առել:

— Խոստովանիր, հոգիս, միջամտեց և հօրեղբայրը, մեղայ եկ և սարկաւագը քեզ կընեմ:

— Այո, այո, կընե՞րեմ, հաստատեց և ինքը սարկաւազը:
— Բայց որ ես չեմ վեր առել, ի՞նչպէս ասեմ թէ վեր եմ առել:
Չեմ կամենում սուտ խօսել:
— Խոստովանիր, ասացին և միւս եղբայրները:
— Ի՞նչ կայ, սիրելի եղբայր, թոթովեց և փոքրիկ Պօլիէտը, ասա
ես եմ վեր առել ու պըծի: Չէ՞ որ խոստանում են ներել ու չը-
պատժել:
Էլիզը միայն լուռ էր և սիրտ չէր անում եղբոր երեսին նայելու:
— Ահա քեզ եօթը բոպէ ժամանակ, ասաց սարկաւազը: Այժմ
ուրիշ ուղիղ եօթը բոպէ պակաս է, եթէ մինչև ուրիշ լրանալը
խոստովանես, լաւ. ներում կստանաս, իսկ եթէ ոչ, պիտի ծանօթա-
նաս խարազանի հետ:
— Խարազանը շների համար է, քեռի, և ոչ թէ երեխաների, ա-
սաց մեղադրւած մանուկը:
— Եւ այն երեխաների համար էլ, որոնք սուտ են խօսում, և
խաբում, պատասխանեց հայրը:
— Եթէ այդպէս է, ուրեմն ես բոլորովին արժանի չեմ խարա-
զանի հարւածներին, որովհետև ոչ սուտ խօսեցի և ոչ էլ խաբեցի:
Ուրիշ ժամը խփեց: Սակայն յամառ և իրան ասածի մանուկը
ձեռքերը կըծքին խաչած, լուռ մնացել էր կանգնած: Ընթրիքը պատ-
րաստ էր: Բոլորեքեան նստեցին սեղանի շուրջը: Փոքրիկ Պօլիէտը
կրկին մօտեցաւ եղբորը և նրա ականջին փսփսաց:
— Երբէք, պատասխանեց մեղադրւածը: Ի՞նչու պիտի փախչեմ:
— Որովհետև պիտի ծեծեն քեզ:
Եղբայրը ոչինչ չըպատասխանեց, բայց քրտինքը նրա ճակատից
հեղեղի պէս հոսում էր:
— Դէ գնա ներումն խնդրիր:
— Այո, այո, կըկնեցին միւս երեխաները և բոլորեքեան պատ-
րաստ էին նրա տեղ իրանք հազար անգամ խոստովանելու և մեղայ
գալու: Փոքրիկ Պօլիէտը նրա փէշից բռնել էր և զօռով քարշ էր տա-
լիս, որ սարկաւազի մօտ տանի: Իսկ յամառ մանուկը անշարժ էր:
— Թողէք դրան, խրոխտաց հօր ձայնը. երկար ժամանակ ունէր
այդ կամակորը խորհելու և խոստովանելու:
— Ի՞նչ յամառն ես, մի՞թէ այդքան ծանր բան է ներումն խնդ-
րելը, ասաց սարկաւազը:
— Բայց քանի որ ես մեղաւոր չեմ...
— Դուրս տար դրան, Սէւրի, ընդհատեց հայրը, տար դրան խո-
հանոց և ինչպէս կարգն է խարազանի տակը տուր դրան:
Աղախներ անմեղ մանկանը քարշ տալով տարաւ խոհանոցը:
Հարւածների ձայնը լսում էր սեղանատանը: Բայց պատժւորը
ոչ աղաղակ, ոչ ճիշ և ոչ ախ ու վայ էր անում:

Էլիզն ու Պօլիէտը

ՃԵՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՆՈՒ Է

Ետեալ օրը Կարլ Բօնապարտը պէտք էր մօտակայ ագարակը հիւր գնար։ Նրա կինն էլ նախընթաց առաւօտն էր գնացել այնտեղ, իր ընկերուհու մօտ։ Հայրը ճանապարհ ընկնելիս յամառ մանկանը կրկին առաջարկեց սարկաւազից ներուժն խնդրել։

— Ես ոչ խնձոր եմ վեր առել և ոչ էլ կերել, նոյն դրական պատասխանը կրկին տւաւ հօրը։

— Դու դարձեալ քո երգն ես երգում, բայց ես քեզ թոյլ չեմ տալ այդ աստիճան յամառ լինել։ Եւ եթէ խարազանը քեզ չըկարողացաւ շտկել, անշուշտ մի այլ միջոց կըկտորէ քո այդ կամակորութիւնը։ Ահա հէնց էս ըոպէիս էլիզի, Յովսէփի, Դուկասի հետ ճանապարհ ենք ընկնում։ Մենք կըվերադառնանք երեք օրից յետոյ։ Եւ մինչև քո խոստովանելը ու սարկաւազից ներում խնդրելը քեզ կըտրւի ամեն օր մի կտոր չոր հաց և սառը ջուր։

Կարլ Բօնապարտը կրկին մի քաղցր հայեացք ձգեց մանկան վրայ. նրա աչքերը կարծես ասում էին, խոստովանիր զաւակս և իզուր տեղը քեզ մի տանջիլ։ Սակայն մանուկը չէր տատանում։

— Ախ, ի՞նչու ներումն չըխնդրեցիր, թոթովեց փոքրիկ Պօլիէտը նրանց ուղևորելուց յետոյ։

— Որովհետեւ ես մեղաւոր չեմ։

— Ուրեմն երբէք էլ չըպիտի խնդրես։

— Ի հարկէ։

— Բայց որ միայն չոր հաց պիտի տան քեզ, մէկ էլ ջուր։

— Ի՞նչ անեմ. ես անգոր եմ, տան տէրը ես չեմ։

Երեք օրը անցկացաւ, բայց մանուկը դեռ անտրտուն չկրում էր իր պատիժը։ Միայն փոքրիկ Պօլիէտը այդ օրերը չէր հեռանում իր սիրելի յամառ եղբորից։ Նա իր բաժին մրգեղէնից, քաղցրեղէնից շարունակ բերում էր եղբոր համար, բայց եղբայրը մինչև վերջն էլ հրաժարեց ընդունելուց։

Վերադարձաւ Բօնապարտի ընտանիքը։ Սարկաւազ բեռին, Սէլին, Պօլիէտը բոլորն էլ վագեցին նրանց ղիմաւորելու։ Տիկին Բօնապարտը բոլորին բարեկեցիկ տեսաւ, որ երեխաներից մէկը բացակայ էր։

Սարկաւազը եղելութիւնը պատմեց և դեռ չաւարտած, Պանիօրը

բացականչեց։

— Ի հարկէ, նա ի՞նչպէս կարող էր խոստովանիլ, քանի որ խնձորը ես ու էլիզն ենք վեր առել և կերել։

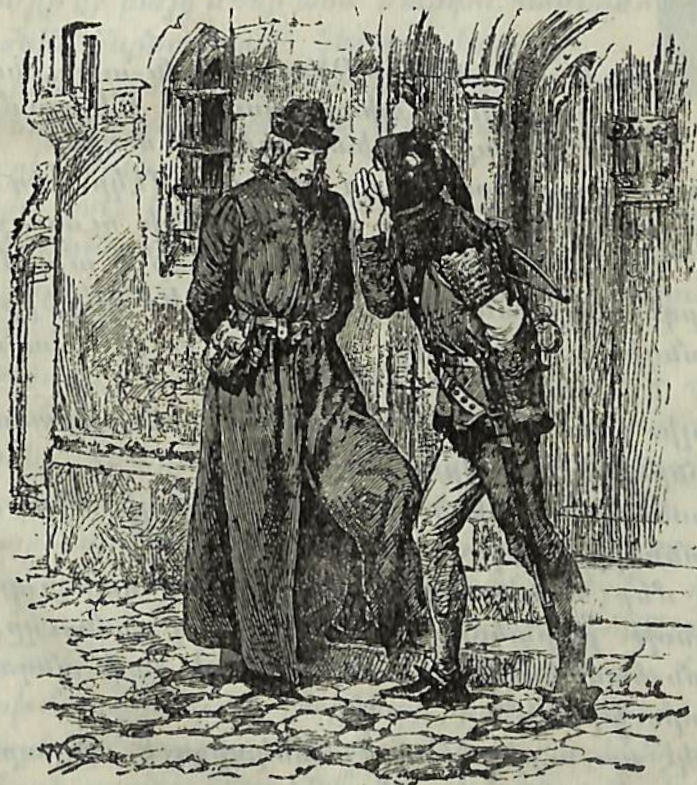
Բոլորեքեան մնացին ապշած։

Էլ չըղիմացաւ սարկաւազ-բեռին, որ Պանիօրը մանրամասն պատմէ, իսկոյն գնաց զրկեց մանկանը, համբուրեց և ասաց։

— Ի՞նչու, զաւակս, դու չէիր յայտնում։

Մանուկը լռեց։ Նա չէր կամեցել նոյն իսկ իր պաշտպանութեան համար պատմել տեսածը, որովհետեւ նախ չէր կամենում իրան լրտես անւանեն և երկրորդ լաւ համոզւած չէր, թէ քոյրերից ո՞րն էր խնձոր վեր առնողը։

Այս հանգամանքը իրան-ասածի մանկանը շատ բարձրացրեց ամբողջ ընտանիքի առաջ։ Սարկաւազը մի առանձին ուշադրութեամբ սկսել էր դիտել մանկան վարք ու բարքը, և մեռնելիս ասաց, որ նրա ապագան ապահովւած է և թէ նա է լինելու իրանց ընտանիքի գլուխը և ոչ թէ իր աւագ Յովսէփ եղբայրը։

ՆԱՊՈԼԷՕՆ ԲՕՆԱՊԱՐՏԸ

ԲՐԻԷՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ

Նկար Դուստրի Տրիտիակովի պատկերարանում:

Ե.

ԳԵՐՄԱՆԵՐԵՆԻ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

1785

Թւի ամառն էր: Զինւորական ուսումնարանի արձակուրդները պիտի սկսւէին: Մի խումբ պատանիներ հաւաքւած խորհրդակցում էին:

— Պարոններ, ճառախօսում էր նրանցից մէկը, ձեզ այստեղ ժողովեցի, յայտնելու որ վաղը մեր գերմաներէնի ուսուցչի ծննդեան տարեդարձն է: Ես կարծում եմ, որ մեզ պէտք է այդ մասին մտածել և մեր յարգանքը նրան մատուցանել: Իմ կարծիքով յարմար կըլինէր մի հանդիսաւոր ընթրիք սարքել: Դուք, պարոններ, ի՞նչ կասէք:

— Հիանալի, շատ հիանալի միտք, համարեա միաձայն պատասխանեց պատանիների ժողովը:

— Ի՞նչ ասել կուզի, հիանալի շատ հրաշալի միտք, բացականչեց ժողովականներից մէկը:

— Ահա և մեր սրախօսողը, — առաջ, բարեկամ, պատասխանեց մեր նախածանօթ, բարանձաւի մէջ մտորող մանուկը, որ այժմ պատանեկական հասակումն էր, ու մի մազի չափ անգամ չէր փոխել իր բնաւորութիւնը:

— Ի հարկէ սա ուրիշ կերպ էլ անկարող է վերաբերւել, պատասխանեց ժողովականներից մի ուրիշը:

— Ինչո՞ւ:

— Շատ պարզ է, որովհետեւ մեր գերմաներէնի ուսուցիչը լաւ

աչքով չէ նայում քեզ վրայ և դու նրան չես սիրում: Ի հարկէ ուրիշ բան կըլինէր, եթէ այս խնճոյքը սարքէր պատմութեան ուսուցչի համար, որ հոգւով սրտով զմայլում է և կարծես եօթներորդ երկրնքումը նստած լինի, երբ դու պատմութեան դաս ես ասում, կամ թէ գրականութեան ուսուցչի Դօմէզօնի համար լինէր, որ բերանի ջուրը գնում է, երբ սիրած հոգտոր աշակերտը սիրում է այնպիսի ոգևորութեամբ և պերճ լեզուով իր համեմատութիւններն անել բորբոսած հրաբխի ասրաւէկ լաւայով... Մինչդեռ գերմաներէնի ուսուցիչ Բաուէրը...

— Բաուէրը ի՞նչ, սառնասրտութեամբ հարցրեց պատանին, առաջ Բաուէրը ի՞նչ:

— Գիտես ի՞նչ, բարեկամս, և իր խօսակցի ձեռքը բռնելով մի անկիւն քաշւեց: Այդտեղ նրան իբրև գաղտնիք յայտնեց, որ գերմաներէնի ուսուցիչը նրա վրայ վատ համարում ունի, որովհետև ուսուցչի կարծիքով միւս առարկաները և լեզուները գերմաներէնի համեմատութեամբ գերծ են, և իբր թէ նա յաւիտեան պիտի թերուս մնայ: Ի հարկէ դու էլ գիտես, ես էլ, աւելացրեց խօսակիցը, որ դա թիւր կարծիք է, բայց մենք խօսմ մարդու համոզմունքը փոխողը չենք:

Պատանին ինքնավստահ կերպով ժպտաց:

— Ուրեմն, հոգիս, կըմասնակցե՞ս տօնախմբութեանը: Զե՞ որ դրանով մենք կապացուցանենք թէ գիտենք յարգել մեր արժանաւոր ուսուցիչներին:

— Շատ լաւ, կըմասնակցեմ, միայն մի պայմանով, որ ոչ թէ ընթրիք, այլ զինւորական մի հանդէս տանք ի պատիւ նրա:

— Եւ ի հարկէ, որ դու դարձեալ անցեալ տարւայ պէս գեներալ լինիս, հա՞:

— Ինչո՞ւ չէ, հպարտութեամբ պատասխանեց պատանին:

Ես համաձայն եմ, և ընկերներին կանչելով ու յայտնելով նոր առաջարկութիւնը, յիշեցրեց նրանց անցեալ ձմեռայ հանդէսը, թէ ինչպէս էր իրանց գեներալը տառաջնորդում զօրքին, ամբողջութեամբ շինում, յարձակումներ անում, պաշարւում և պաշտպանւում ու այնպէս ոգևորեց պատմիչը իր ընկերակիցներին, որ նրանք բոլորը միաձայն հաւանութիւն տալով այդ առաջարկութեանը, այնուամենայնիւ շատ իւղալի համարեցին մի գերմանացու համար այդ տեսակ տօնախմբութիւնը, և դարձեալ իրանց որոշած ընթրիքը յարմար համարեցին սարքել: Պատանիները որոշեցին որ թող իւրաբանչիւր հոգի քսանուհինգ ֆռանկ վեր գայ, որով կարելի լինի մի վայելուչ խնճոյք սարքել:

— Քսանուհինգ ֆռանկը շատ է, տասնուհինգն էլ բաւական է:

— Եղբայրք, մարդը տասնուհինգ ֆուտանկով ի՞նչ խնճոյք կըսարբ-
ւի, ընդամենը տասնուհինգ հոգի ենք մեր դասարանցիքս: Դու էլ,
Մարէլ, հէնց բերանդ եկածը, առանց մտածելու, ասում ես. աաս-
նուհինգ ֆուտանկն ինչ է, որ նրանով գլուխ բերւած խնճոյքն ինչ լինի:

— Իսկ դու, Լարիբուսէր, հէնց միշտ մեծ-մեծ ես բըթում, ախր
դու էլ մի մտածի տես, բոլորեքեանք կարող են այդքան վճարել:
Կարծես հէնց ես ու դու ենք միայն այստեղ:

— Թող վճարեն միայն նրանք, որոնք կարող են, պատասխանեց
Ռօլանդ Վիլարսօն:

— Ուրեմն ընթրիքին էլ կըլինին միմիայն նրանք, որոնք կարո-
ղացած կըլինին վճարել, խնդութեամբ աւելացրեց մեծ գլխանի պա-
տանին:

— Ո՛հ, այդ անկարելի է, ընթրիքին բոլորեքեանքն էլ պիտի ներ-
կայ լինին, ասաց Վիլարսօն:

— Քո ասելով հարուստները պիտի չուռնուրների համար է՞լ վճա-
րեն, վրայ բերեց պատանին:

— Անպատճառ, միաձայն բոլորեքեանք պատասխանեցին:

— Երբէք, այդ անկարելի է:

— Կարծես քեզ համար միևնույն չէ. մենք խօմ քեզանից ոչինչ
չենք պահանջում, մենք կըվճարենք ի հարկէ և քեզ համար:

— Այդպէս ես չեմ ցանկանում, հպարտ պատասխանեց պա-
տանին:

— Դէ դու քեզ համար վճարիր:

— Բայց քանի որ անկարող եմ:

— Ի՞նչ գոռոզն ես, եղբայր, կարծես թէ աղքատ լինելը մեղք է:

— Մեղք չէ, բայց ինչ կուզես ասա, շատ և շատ ծանր է խոս-
տովանելը:

— Եւ ով է պահանջում որ դու խոստովանես: Գէտլիլը մեր մէջ
բոլորից հարուստն է, նա կըհոգայ բոլոր ծախսերը և խնճոյքից յետոյ
ով կարող կըլինի նրան կըվճարէ իր բաժինը:

— Ես հիւր կըլինիմ, ժողովականներից մէկը առաջ գալով ասաց.

— Իսկ ես ոչ հիւր և ոչ տէր, դարձեալ նոյն յամառութեամբ
պատասխանեց պատանին:

ՆԱՊԱԼԵՕՆ ԲՕՆԱՊԱՐՏԸ

Յրիէնի ուսումնարանում 1782 թ.

2.

Կ Ա Մ Գ Ի Ո Յ Ժ Ը

Ն Ա Պ Ա Լ Է Օ Ն

Աշակերտ Բրինէում

Ա. Բ. Բ. Բ. Բ.

Վերսայի մուգէյ

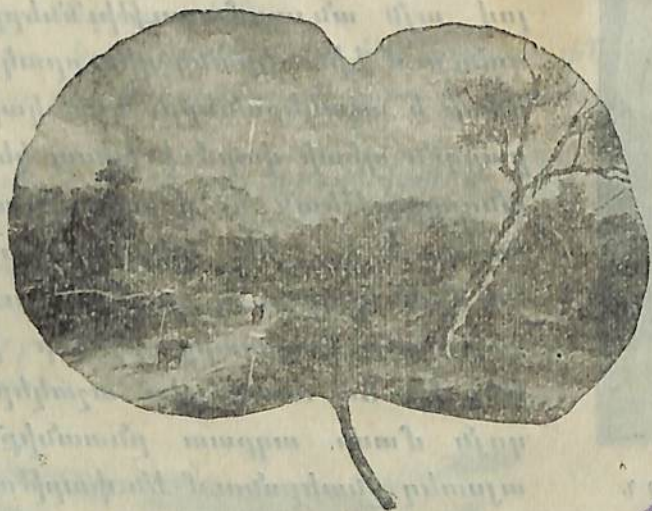
1785 թ. սեպտեմբերի մէկին յամառ, գոռոզ
պատանին փառաւոր քննութիւն տւաւ և տաս-
նուվեց տարեկան հասակում աւարտեց զինու-
որական ուսումնարանը: Ուսման վերջին շրջա-
նում, պատանին մի ծրագիր ներկայացրեց զին-
ւորական նախարարին, մանրամասն նկարագրե-
լով այն անյարմարութիւնները, որոնց մէջ
գտնւում էին իրանց զինւորական ուսումնա-
րանը և աշակերտները: Նրա կարծիքով զինու-
որացուն պիտի վարժէ խիստ կեանքի և ոչ թէ
անգործութեան ու փափկութեան: Նա առա-
ջարկում էր, թէ զինւորական ուսումնարա-
նում անհրաժշտ է, որ լինի հաւասարութիւն և
հարուստն աղքատից չըջուկի իր փարթամու-
թեամբ: Նա ասում էր՝ աշակերտների մեծա-
գոյն մասն աղքատ ընտանիքներից լինելով,
այստեղ ընտելանում են փարթամ ու ջրեղնիստ
ու կացի, և միևնույն ժամանակ հարուստների
գաւակներն էլ կամայ թէ աղամայ խոնարհ-
ւում են և նրանց ստրկանում:

Մեր յամառ, հպարտ, մտորող պատանին կարողացաւ իր աշխատութեամբ ու տոկունութեամբ ձեռք բերել իր ցանկացած կամքը և այդ կամքով նախ և առաջ նա հիմնադրատակ արաւ այն դպրոցը, որ Լիւդովիկոս XV-ից հիմնւած՝ չէր համապատասխանում իր նպատակին։ Այդ դպրոցում նա ուսանելով և ինքն էլ անձամբ շատ անգամ ենթարկւելով վիրաւորանքների, կործանեց և նրա տեղ հիմնեց իր ծրագրով Պարիզի զինուորական ուսումնարանը և ապա այդ ծրագիրը մտցրեց ֆրանսիական միւս դպրոցները։

Սակայն կամքի ոյժն այն աստիճան զօրեղացաւ նրա մէջ, որ առաջ բերաւ եսականութիւն։ Եւ նա, որ ճգնում էր հաւասարութիւն գցել բոլոր ընկերների մէջ, չքացնել վիրաւորանք ու ստութիւն, ինքն էլ շլացաւ եսական աշխարհի ժամանակաւոր հաճոյքներով և նրա ուժեղ կամքը ստեղծեց այն Նապալէօն Մեծը, որ մարդկութեան պատմութեան մէջ կամքի ոյժի ամենամեծ և ամենահզօր ներկայացուցիչն է։

ՆԱՊԱԼԵՕՆ ԲՕՆԱՊԱՐՏ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0398908

2-1

8456